

Servei de Documentació

Unió de Religiosos de Catalunya • Centre de Vida Religiosa i Espiritualitat
Plaça d'Urquinaona, 11, 2n 2a (08010 Barcelona) Tel. 93 302 43 67 sec.general@urc.cat - urc.info@gmail.com

Autor	Fra Lluís Arrom
Títol	El do de la fraternitat
Font	Catalunya Franciscana. Any LII – núm. 251
Data	Gener-abril 2016
Publicat	9 de juny de 2016

112

El do de la fraternitat

Fra Lluís Arrom

Fonament de la fraternitat

El fonament de la vida fraterna es troba en el mateix Déu, en la Santíssima Trinitat. El nostre Déu és un Déu que és amor. L'amor està a l'origen de tot allò que existeix. El Vaticà II diu que l'Església és aquest aplec que ha fet Jesucrist de tota la humanitat, en un sola família, a imatge i semblança de la Santíssima Trinitat. La vida fraterna serà la concreció de l'Església.

És interessant recordar com la darrera pregària que fa Jesús abans de començar la Passió, a l'evangeli de sant Joan, és una pregària en la qual Jesús amb insistència demana al Pare la unitat entre els seus deixebles: "Que siguin u com Tu, Pare, i jo som u" (Jn 17,21). I Jesús prega amb molta insistència, donant a entendre que és allò que més el preocupa i que hom constata que probablement és de les coses que més manquen dins la seva Església. "Si tots són u, tothom creurà que Tu m'has enviat, Pare" (Jn 17,23). Jesús té molt al cor aquesta unitat. També l'apòstol sant Pau insisteix moltes vegades que el missatge de l'evangeli trenca les fronteres entre jueus i grecs, home i dona, esclau i lliure. Insisteix també que al si de la comunitat cristiana s'ha de reflectir aquesta unitat, aquest amor, tal com diu la carta als Filipencs, amb els mateixos sentiments de Crist, bandejant tota rivalitat, sentint l'altre com a superior a mi, honorant-nos, servint-nos, estimant-nos amb un amor entranyable. I això no és una opció relativa dins la vida cristiana, dins l'Església, sinó que és quelcom essencial. Ja ho hem vist en aquella pregària que farà Jesús al darrer sopar: "Així el món coneixerà, creurà que Tu, Pare, m'has enviat". L'evangeli de Jesús no es pot anunciar sense l'amor, sense la comunió entre germans.

La vida fraterna des de l'esperança

M'agrada també recordar com sant Agustí explica el Cel. Sant Agustí l'explica precisament com una gran fraternitat i diu que la felicitat del Cel és perquè hi regna la caritat. Diu que cadascun se sent feliç per l'altre, cadascun se sent feliç per la glòria que té el seu germà, cadascun se sent admirat, meravellat de la bellesa, de la bondat del seu germà. Per tant, en el Cel, tal com ens el descriu sant Agustí, no n'hi ha per menys. No hi cap allò de dir: "Jo en el Cel em conformo d'estar en un racó", perquè la glòria de l'altre és la teva glòria, perquè ets més feliç de la felicitat de l'altre que de la teva pròpia. Sant Agustí diu això en base a la caritat. El Cel és el regne de la caritat, i el contraposa al regne de l'enveja, que és el contrari de l'amor, que converteix la vida en un infern. Nosaltres, doncs, aspirem a aquest Cel, que és el nostre destí últim.

La vida fraterna, l'Església la considera com una anticipació d'aquest Cel, com un signe d'aquesta vida benaurada. En realitat, la vida autènticament cristiana vol anticipar allò que esperem. Però parlem d'esperança, perquè vol dir que encara no l'hem assolit. En això sempre ens ho trobarem, a la vida fraterna, i jo crec que d'una manera especial en la vida franciscana. Tal com sant Francesc va viure la vida fraterna, i tal com la llegim, moltes vegades ens deixa profundament commoguts la bellesa, la bondat de la vida fraterna com l'havia viscut sant Francesc i els seus primers companys, que a vegades pot generar també una gran frustració per la distància que hi ha entre l'ideal i la realitat. Per això, és important sempre recordar que la vida fraterna és signe de la vida benaurada, és viscuda amb esperança perquè encara no l'hem assolit, i el signe aquí a la terra sempre té aquesta ambigüitat: s'anticipa aquesta vida però també és una lluita, un combat, una tasca a realitzar.

1. JESÚS

Jesús, mestre i fonament de la vida fraterna

Si un examina les ensenyances de Jesús, bona part d'aquestes van encaminades a com viure l'amor al germà. No directament a una vida pròpiament fraterna, però la vida fraterna és la concreció, és el dir: "Vull viure de veritat això que Jesús està ensenyant, aquesta fraternitat amb tots els homes, viure-la en concret". Jesús ens ensenya l'amor fratern com el camí d'accés a Déu.

Hi ha una paraula molt antiga de Jesús, recollida pels Pares de l'Església però que no està present al Nou Testament, que diu: "Veus el teu germà, veus el Senyor el teu Déu". Són unes paraules que l'Església primitiva atribuïa a Jesús, i molt probablement són d'ell.

Jesús ens ensenyarà, doncs, una manera de comportar-nos que serà una imitació, d'alguna manera, del comportament de Déu, i és un comportament que podríem traduir com amor, un amor sense límits, un amor que estima per damunt de tot allò que estanca la vida.

¿Com concreta Jesús tot això? Ho concreta constituint aquella petita fraternitat de dotze apòstols, que són molt diferents, fins i tot oposats. Entre la comunitat dels apòstols tenim un Mateu que està al servei dels romans, o tenim un Simó el Zelota que està amb els que creuen en la lluita armada contra Roma. Realment és difícil convida dues persones que pensen d'una manera tan oposada. Semblen dues persones cridades a odiar-se. I, a part d'això, els evangelis no amaguen els conflictes interns de la comunitat dels dotze apòstols. Són els conflictes normals perquè per entendre la vida fraterna no hem de perdre mai de vista la realitat, i és que l'ésser humà és un ésser ferit pel pecat, i prescindir d'aquesta realitat és abocar-se a un fracàs absolut. Hem de comptar-hi amb això i no ens han de sorprendre les nostres febleses, contradiccions i caigudes, perquè som així, és la nostra pasta humana.

La vida fraterna gira entorn de Jesús. Els dotze apòstols no s'han aplegat perquè hagin volgut, o perquè siguin molt amics, o perquè tinguin qualsevol interès en particular. S'han aplegat perquè Jesús els ha cridat, i durant aquest temps que conviuen amb Jesús aprenen a conèixer Jesús, a estimar-lo, a relacionar-se amb Ell. Aprenen a descobrir el Déu de Jesús, aprenen a girar entorn del Déu de Jesús, de l'Abba, del seu Pare, i aprenen a relacionar-se tal com el Pare vol que els seus fills es relacionin.

Els apòstols aplegats per Jesús tenen la missió d'anunciar l'evangeli, la missió de prolongar l'obra de Jesús, d'alliberar, de curar i de mostrar que el món, que la vida humana pot ser molt diferent a com moltes vegades nosaltres l'organitzem. És fer palpable, visible, real, l'amor infinit que el nostre Pare del Cel té per tots nosaltres, és crear entre els homes aquest Cel, aquest paradís, aquest Regne que Déu el nostre Pare vol que nosaltres visquem. Jesús no ho vol fer sol, mai no ho ha fet sol, ho fa amb els dotze apòstols. Per a Jesús és molt important. No es pot anunciar el Regne en solitari. Fins i tot, quan els envia, els envia de dos en dos. El primer testimoni que el Regne és veritat és l'amor mutu. Quan dues persones que per ideologies s'haurien d'avorrir i detestar, són capaces d'estimar-se, respectar-se, cuidar-se i treballar juntes perquè tota la humanitat sigui una sola família, és que ha passat quelcom de molt gran, quelcom que sobrepasa la mentalitat purament humana. Déu hi és present.

Per a mi, és en l'amor autènticament fratern, on es manifesta la glòria de Déu. En la vida de Jesús és ben bé així. ¿Quan es manifesta d'una manera més poderosa la divinitat de Jesús? Per a mi és quan des de la creu Jesús demana perdó per a aquells que el crucifiquen i es riuen d'ell. Només Déu pot fer una cosa així. Hi ha un amor molt més poderós que la mort, que l'odi, que la destrucció d'un ésser humà en totes les seves dimensions. És un amor que és diví. Aquest amor, lluny de ser una realitat feble, és una realitat molt poderosa. Quan Jesús ens diu: "Sigueu perfectes com el vostre Pare és perfecte" (Mt 5,48), ens està convidant a viure dintre nostre aquest amor totpoderós que és Déu. Déu pot estimar d'aquesta manera perquè ningú no el pot destruir, ningú no pot aniquilar-lo. Déu és pur amor, per això Jesús el compara amb la força del sol. El sol dóna llum i dóna escalf a tots, sense discriminacions. En realitat la rancúnia, la rivalitat, l'enveja són

expressions de la feblesa humana. Són expressions de la nostra condició moridora, de la lluita per la supervivència. No són l'expressió que siguem fills de Déu, imatge i semblança seva. Són expressió de la nostra condició moridora i pecadora.

Jesús no pot anunciar aquest evangeli del Regne sense que es faci realitat a través d'aquells que l'anuncien. L'han de viure. Ells són el petit nucli, petitíssim, com una llavor petita de mostassa que ha de convertir-se en un gran arbust, són el nucli d'aquesta humanitat nova que trencarà les barreres, que trencarà les rivalitats, els odis, que crearà un món nou, una terra nova.

L'Eucaristia

Com deia abans, la fraternitat és viscuda en la realitat. Jesús mai no amaga la realitat. I això és important perquè la vida fraterna que arrela en Jesús està constantment combatuda per l'antivida fraterna. El nostre cor té dinàmiques contràries a l'amor fratern. Les tinc en mi i les tenen els altres que m'envolten, sigui l'egoisme, la rivalitat, la gelosia, la mandra, la manca de fe... perquè aquest punt també és important i més endavant ho veurem. La vida fraterna no es pot viure sense fe. La fe en el misteri de Déu que està al bell mig d'aquesta vida fraterna, aquesta fe que ens ensenyarà Jesús. No podem viure la vida fraterna sense adherir-nos profundament a Jesús, i això implica conèixer-lo, enamorar-nos de la seva persona, relacionar-nos amb Ell per la pregària... Aquest és el sentit de l'Eucaristia. L'Eucaristia, que és la vida de Jesús que es trenca per donar-nos vida a nosaltres. L'Eucaristia és com un termòmetre de la nostra vida fraterna, com una exigència i ha de ser un nodriment. Jo personalment he de dir que quan a la fraternitat ens manca amor o costa molt el diàleg, quan hi ha actituds francament negatives, l'Eucaristia en fraternitat em costa. Em sembla com impossible viure l'Eucaristia sense reconciliació. No pots escapar-te de Déu, en aquell moment. No és possible unir-me a Déu, viure en Ell, estar en la seva òrbita, si no visc reconciliat amb el germà. No és possible. L'Eucaristia és com un foc que em crema quan no estic reconciliat. L'Eucaristia m'empeny a viure reconciliat i no puc compartir el cos i la sang de Jesús i viure barallat, amb rancúnia, amb actituds no fraternes.

La minoritat

Un altre aspecte de la vida fraterna al qual Jesús donarà molta importància és la minoritat. La manca de minoritat serà precisament allò que obstaculitza, d'una manera particular, la petita fraternitat dels apòstols. Jesús insisteix en aquesta minoritat amb el seu ensenyament. A l'evangeli de sant Mateu 23,8-10, diu als seus deixebles: "No us feu anomenar *mestres* perquè de mestres només en teniu un i tots vosaltres sou germans; ni anomeneu ningú *pare* vostre aquí a la terra perquè de pare només en teniu un que és el del cel". Jesús ens vol recordar que només tenim un pare que és el pare de tots, un pare en el sentit absolutament veritable de la paraula *pare*, pel nostre origen i el nostre fi. Totes les diferències que hi ha, inevitables, normals i lògiques, no són suficients per a considerar uns germans superiors als altres. Només hi ha un pare, només hi ha un mestre, només hi ha un guia que és el Crist.

La vida fraterna demana una conversió en la mirada sobre els altres. Jesús s'esforçarà presentant la figura de l'infant. Els evangelis ens el presenten de diverses maneres. L'evangeli de sant Lluç 9,46-48, després de barallar-se els apòstols sobre qui és el més important, Jesús pren un infant, l'abraça i els mostra que aquest infant és el més important per a ell, que qui vulgui ser el primer que sigui el darrer i el servidor de tots. Ho torna a recordar també quan hi ha aquella altra baralla dels apòstols per aquella qüestió de sant Jaume i sant Joan, que volien ser els primers en el Regne. Torna a recordar-los que ell ha vingut a servir i no a ser servit, que el primer ha de ser el servidor de tots... Jesús vol transformar la mirada que tenen els seus deixebles, per això la fraternitat no pot ser mai mundana, s'ha de convertir de la seva mundanitat. Ens ho dirà sant Francesc i ens ho diu la tradició cristiana de diverses maneres. Santa Teresa de Jesús, per exemple, insisteix molt dient que les seves religioses no siguin mundanes, i ho diu en les relacions fraternes. Diu: "Mai de la vida se us

acudeixi en les vostres converses parlar si sou de tal família o de tal altra, d'aquesta categoria o de tal altra..." Una cosa que era important en aquella època. Ella ho considerava com una cosa profundament mundana perquè introdueix en el si de la fraternitat unes categories que no són les de Jesús, que són precisament les que trenquen la fraternitat, que són les categories que regeixen el nostre món, però nosaltres no ens podem regir per les categories d'aquest món.

D'una manera magistral ho expressarà Jesús sobretot en el rentament de peus (Jn 13). Amb el seu mateix exemple Jesús renta els peus als deixebles com un esclau faria amb els seus senyors. Aquí hi ha un punt que, per a mi, és el nuclear. ¿Com viu aquí Jesús la seva relació fraterna amb els apòstols? La viu amb un amor humil. Però la humilitat de Jesús no és la humilitat d'algú que és inferior a un altre. Jesús no és inferior als seus apòstols, més aviat el contrari. Els apòstols són molt menys intel·ligents que Jesús, infinitament menys virtuoses que Jesús, i amb moltes més limitacions, evidentment, que Jesús. I Jesús s'agenolla davant d'ells, s'agenolla no només per fer semblar que és humil, sinó perquè Jesús sent un profund respecte per ells, sent reverència pels apòstols, és un amor reverent. Perquè Jesús descobreix un misteri profund en cadascú d'ells, que els fa servir-los amb humilitat, rentant-los els peus. L'amor de Jesús és un amor ple de reverència. És aquesta mirada de fe que Jesús ens vol transmetre, a descobrir en allò petit, en allò fràgil, en allò limitat, el misteri de Déu, la tendresa de Déu per la seva criatura, el poder de Déu que es manifesta en la fragilitat de la seva criatura, quan Ell la vol enaltir, reconstruir. La vulnerabilitat de Déu que s'identifica, també, en la vulnerabilitat de les seves criatures. És difícil d'expressar en paraules.

A mi m'agrada dir que Jesús descobreix el misteri de Déu en els apòstols, i jo crec que aquí hi ha una de les intuïcions que va viure sant Francesc. Quan sant Francesc abraça al leprós, quan s'atansava als pobres, o quan es relacionava amb els seus germans més immediats, els frares, i en realitat amb tothom, una característica essencial de sant Francesc per a mi és la seva reverència. Sant Francesc no es limitava a ajudar un pobre, o a rentar un leprós, o a servir un germà. Sant Francesc sentia un profund respecte per ells. I ho expressava amb el llenguatge de la seva època, amb aquell llenguatge de la cortesia trobadoresca, que el servent és reverent davant del seu senyor, del seu rei o del seu emperador. L'home està ple de reverència, respecte i admiració davant de la seva dama; també sant Francesc ho és davant del seu germà leprós i de cadascú dels germans.

Sant Francesc, potser no sent cap reverència per l'emperador del Sacre Imperi, fora d'una profunda reverència per ell com a ésser humà, però res més. Sent una profunda reverència pel germà leprós o pel germà captaire. Les categories espirituals de sant Francesc són completament diferents a les d'aquest món. Per això dirà que la cortesia és germana de la caritat. L'amor en sant Francesc està ple de cortesia, d'aquesta visió diferent sobre la realitat humana. És la visió de Jesús. Sense aquesta visió, de fet, no podem viure la vida fraterna autèntica, cristiana, perquè les limitacions, el propi pecat, el pecat dels altres, moltes vegades tenen tal força damunt nostre, que no ens permeten avançar. La manca de fe, la manca de visió profunda, la manca d'esperança no ens permet avançar.

El servei

L'amor fratern també Jesús l'expressa amb el servei. Estimar el germà és servir-lo, és cuidar-lo, però amb aquesta actitud reverent. Jesús serveix els seus germans més pròxims, com són els apòstols, però Jesús servirà incansablement la gent, instruint-los, donant-los de menjar, curant, fins a oblidar-se per complet de si mateix. "El Fill de l'home ha vingut a servir i no a ser servit". Fins i tot farà el darrer servei que és prendre damunt seu allò que l'home no és capaç de prendre, allò que és horrible, el nostre pecat. Jesús l'agafa damunt seu i permet que el destrueixi. Jesús ens serveix constantment. L'amor fratern és servei.

El perdó

L'amor fraterne és perdó. Jesús ensenyarà els apòstols a perdonar. "Setanta vegades set" (Mt 18,22) dirà a Pere. Tenim aquelles paràboles que coneixem: la d'aquell servent que no és capaç de perdonar un deute petit i, en canvi, el seu senyor li ha perdonat un deute enorme. Sense perdó no hi ha vida fraterna; sense perdó no hi ha vida, en realitat, podríem dir. Sense perdó la vida és com una aigua estancada i podrida. No pot avançar. Perquè la vida constantment està plena de contradiccions, de debilitats, de mesquineses, de pecats. Si no ens perdonen, si no perdonem és que simplement no podem viure.

M'agrada considerar com Jesús va perdonar ell personalment. L'actitud que viu amb Judes, per exemple, és una actitud de constant perdó. M'impresiona que Jesús visqués amb Judes fins al darrer moment. I viu Jesús amb Judes de tal manera que quan Jesús diu: "Un de vosaltres em trairà", tots es demanaven qui era. Ningú no va sospitar de Judes. Jesús no va mostrar en cap moment que tingués problemes amb Judes. És una capacitat molt gran d'estima i de tenir un germà al costat sense acusar-lo, sense condemnar-lo, sense deixar-lo en evidència i, sobretot, Jesús el té al seu costat fins al darrer moment. Jo crec que això devia de ser duríssim. Fins i tot en el darrer sopar ens diu sant Joan que Jesús té una delicadesa amb Judes, perquè li dóna un trocet de pa mullat en la salsa, honora a Judes davant dels altres. I també, quan Judes ve amb els soldats per prendre Jesús, aquest l'anomena *amic, company*, però en cap moment Jesús no l'humilia ni li fa cap retret.

També l'actitud que té Jesús amb els altres apòstols. L'abandonen. I Jesús des de la creu, simplement diu: "Pare, perdona'ls, perquè no saben el que fan". I en els relats d'aparicions de Jesús Ressuscitat, sobretot l'encontre de Jesús amb Pere, no hi ha el més mínim retret, tot el contrari, Jesús només li demana si l'estima, i fins i tot li anuncia que morirà per ell. És increïble la confiança que Jesús tenia amb els seus apòstols. Una altra persona, una persona normal, encara que l'hagués perdonat li hauria recordat: "M'has deixat sol, m'has negat... no sé si puc confiar amb tu... m'has de donar garanties que pugui confiar amb tu..." O potser nosaltres, normalment, quan perdonem, diem: "Jo el perdono però jo no confio més en ell, evidentment... no em posaré a les seves mans..." Normalment ens protegim, ens defensem. Jesús confia plenament en Pere, en totes les seves possibilitats i en la seva fidelitat. No hi ha el més mínim rastre d'amargor, de retret, d'humiliació cap a la figura de Pere, de part de Jesús. És un perdó absolut el de Jesús, total. Això és el que en moltes pàgines de l'evangeli es trasllueix.

Volia remarcar una altra vegada aquest punt de la centralitat de l'Eucaristia en la vida fraterna, de saber descobrir el misteri del germà. No m'agrada contar anècdotes però n'explicaré una petita. Fa molts anys, quan jo era novici o estudiant, celebràvem la missa a la cripta d'Arenys, que en aquell moment era molt pobra, perquè es veien tots els maons. A mi m'agradava i pensava que era com el portal de Betlem, i aquí ve Jesús una altra vegada, com quan va néixer... Jo anava pensant aquestes coses durant la missa. Aquell dia, com molts d'altres, hi havia conflictes i problemes. Jo pensava en la nostra fraternitat i en la missa en aquell lloc. En aquell moment em va venir aquest sentiment o idea que sempre he recordat. Vaig pensar: "Jesús arriba enmig d'aquest temple que és pobre, però arriba també enmig d'aquesta fraternitat que és pobra, que és limitada, però Jesús hi és, hi és". I això em va donar forces. En aquell moment em va consolar. Jesús hi és, enmig de la nostra debilitat, enmig de la nostra feblesa. I aquesta és la certesa que sosté la vida fraterna, creure que Jesús hi és. Per això, repeteixo, sense la fe en Jesús la vida fraterna no és sostenible, perquè està buida de contingut. Hem de descobrir el misteri de Jesús amagat en els germans, i l'Eucaristia expressa visiblement aquest misteri. L'Eucaristia també és pobra, és un tros de pa i una copa de vi. Jesús se'ns dóna en aquesta aparença pobra i humil. Jesús se'ns dóna sent l'aliment de tots, d'aquests tots que som els que som. Però en aquesta realitat és on es manifesta Jesús. Tornaré després sobre aquests punts quan parli de sant Francesc.

El Sermó de la Muntanya: escola d'amor fratern

Jesús ens dóna també unes pautes de vida fraterna sobretot al Sermó de la Muntanya. Aquest Sermó diríem que és com una lliçó de vida fraterna, sobretot quan ens ensenya a tractar bé aquell que et tracta malament... Jesús comença de menys a més. Jesús començarà per demanar respecte: "No insulteu", "el qui insulti el seu germà és digne del judici del Sanedrí", "el qui li diu un insult molt gros és digne de la Gehenna"... El primer que demana Jesús en la vida fraterna d'una comunitat és respecte. També ens ho recorda el papa Francesc en la seva Butlla sobre l'Any de la Misericòrdia, el respecte en la paraula, en l'actitud, evitar "el chisme", com diu ell. És el mínim per a Jesús, no el màxim. És el mínim que fa possible una vida fraterna més o menys agradable, que no sigui un turment. Començar amb el respecte. Després Jesús ja demana més, ja demana el perdó. El perdó es tradueix amb ser bo amb el qui no ho és. És quan els posarà aquest exemple: "Sigueu perfectes com el vostre Pare celestial que fa sortir el sol sobre bons i dolents i envia la pluja sobre justos i injustos".

També Jesús ens donarà una altra pauta, que també remarca el papa Francesc a la Butlla, que és el no judicar: "No judiqueu, i no sereu judicats; no condemneu i no sereu condemnats; absolveu i sereu absolts". Aquestes pautes són les que ens dóna Jesús perquè la vida fraterna pugui tirar endavant. Tenir una mirada de no judici, de no condemnar, de no creure que jo ho sé tot sobre l'altre... hi ha moltes coses que jo no sé. Com moltes vegades condemnant pretenem saber el que no sabem. "No judiqueu, no condemneu, què sabeu de l'altre germà per condemnar-lo, per judicar-lo..." També Jesús en això ens vol ajudar, perquè judicar i condemnar és amargar la vida. Jesús també ens ajuda a viure en pau i amb alegria.

Una altra pauta de vida fraterna és la generositat. La pobresa, Jesús l'entendrà molt lligada a la generositat. També a vegades podem oblidar això. La pobresa o el despreniment dels béns terrenals és expressió també que jo vull compartir amb el qui no té, o amb el qui té menys que jo. Ser capaç de compartir béns materials, el meu temps, les meves paraules, les meves delicadeses, els meus detalls. A vegades és un tema que oblidem. Fa poc vaig sentir una xerrada d'un rabí que em va impressionar perquè parlava del poder de la paraula i una de les coses que deia, dins la seva visió del judaisme, que també és una falta no dir paraules bones al germà quan li puc dir. Em va impressionar perquè és una cosa en la qual no estem acostumats a pensar. Avui en dia no està de moda dir paraules bones. Per ventura, fa cent anys i una mica més, la gent deia moltes paraules boniques a les cartes. Potser ens poden semblar una mica cursis aquelles cartes, aquelles expressions d'aquella època, però aquella gent tenia molt clara l'educació... podia haver hipocresia però també fomenta tenir bons sentiments, actituds positives i saber descobrir el do de l'altre, allò bo de l'altre. Avui en dia, més aviat, quan volem ser afectuosos amb algú li diem una grosseria... i entenent que és una bona paraula... però és la nostra cultura que és així. Cada època és cada època. Saber també transmetre una paraula bona, gestos positius, agradables a l'altre, i ser capaç de compartir, i fins i tot compartir allò material. No tenir por de donar.

Jesús també ens adverteix, a la vida en general i també doncs a la vida fraterna, del perill del formulisme, que això és molt propi del món religiós. Tots necessitem pautes, són absolutament imprescindibles, pautes que són l'esquelet de la vida fraterna. Per exemple, en un frare, seran els horaris de pregària, dels àpats, les trobades... Són l'esquelet sense el qual la vida fraterna es dilueix. Si no hi ha ampolla, l'aigua corre i es vessa. Ha d'haver l'ampolla. Però l'ampolla no és la vida fraterna, no ho és tot.

Jesús, en el Sermó de la Muntanya també ens adverteix del formulisme, i ens diu d'evitar el ritualisme en la pregària, que sigui un encontre autèntic amb el Pare. Ens diu que evitem ser generosos amb l'altre simplement perquè ens vegin, o fer penitència també per ser benvistos. Jesús adverteix del formulisme sobretot en l'ambient en el qual ell vivia, que era un ambient molt religiós però que creia en aquestes coses.

2. SANT FRANCESC

La fraternitat en sant Francesc

Per a Jesús, el fonament de l'Església, el fonament de la nova humanitat és la fraternitat reunida entorn d'ell. Per a l'Església de l'Antiga Aliança, per a Israel, el fonament era la família. No és que Jesús digui que la família no és important, però el fonament canvia. El fonament d'Israel era la família; Israel és un poble de famílies: Abraham i Sara, Isaac i Rebeca, Jacob, Raquel i Lia, etc. La història dels patriarques i dels seus descendents, de les seves famílies. Jesús també està en el si d'una família. Però hi ha un moment en què Jesús dirà: "La meva mare i els meus germans són aquests" (els que els rodejaven). És la seva nova família. Per això sant Pau podrà anunciar l'evangeli als gentils. Ja no és la sang ni la carn que uneix el poble de Déu sinó que és una altra cosa, és la fe, és la fraternitat. Per tant, la fraternitat trenca les fronteres de família, de nació, de cultura... Trenca les barreres humanes.

Sant Francesc vivia la fraternitat d'una manera molt intensa. Com he dit abans, la fraternitat, com la vivia ell, ens commou. Sant Francesc la vivia amb un amor molt entranyable i molt personal d'un germà per l'altre, cap a cada germà. És un amor tan profund el de sant Francesc que, per exemple, a la Carta a fra Lleó li diu: "Jo et parlo com una mare al seu fill". O ens dirà la Regla que el frare ha d'estimar el seu germà com una mare estima el seu fill, i més. Sant Francesc, doncs, vivia la fraternitat amb aquesta alegria, amb aquest desig de trobar-se amb els germans, així ho descriuen les antigues biografies com la de Celano. Quan els germans es trobaven, com s'havien enyorat del temps que no s'havien vist, com s'abraçaven, el goig que tenien de compartir les seves vivències, com la seva relació amb Déu era una cosa que la vivien i que els unia profundament, com tenien un mateix ideal d'anunciar l'evangeli per tot el món, de cuidar i atansar-se als pobres... Un mateix ideal els unia, i una mateixa pobresa i dificultats, i al centre, un amor profund a Jesús.

Realisme de la vida fraterna

Per a Sant Francesc, que va viure la vida fraterna amb una intensitat tan profunda, la seva relació amb el Senyor i el seu anunci de l'evangeli era inseparable de la seva vida fraterna. Era quelcom de molt entranyable i de molt volgut per ell. Sant Francesc va commoure el seu temps i ha continuat commovent durant segles per l'amor fratern, i fins i tot arriba a estendre's fins als animals. Tot per a ell és germà i germana.

Però aquesta fraternitat, sant Francesc també la va viure amb molt de sofriment, en la realitat. Ho vull recordar perquè l'espiritualitat franciscana té aquest perill. Quan llegeixes la vida fraterna a Rivotorto, com sant Francesc la va arribar a viure, o com ens diu que ho visquem a la Regla, sovint podem sentir-nos temptats que això és tan utòpic que no és real, que això no es pot viure, i podem acabar caient en una decepció absoluta, pensant que és molt maco però no és útil, no serveix i no és pràctic. Ho dic perquè durant uns quants anys jo em pensava que era així. I vaig deixar de llegir sant Francesc durant uns quants anys, ho he de reconèixer, perquè no el podia suportar. M'encantava però em feia mal. Recordem que a sant Francesc també li va costar viure la vida fraterna. I va ser el procés de la seva conversió gairebé fins a l'època de la seva mort. Quan sant Francesc ens transmetrà la "Carta a un ministre", ell ja ha fet un llarg camí. Aquesta Carta seria per a mi com la carta magna de la vida fraterna, en la qual sant Francesc expressa que realment, la relació amb el germà és allò que Déu vol de tu, la seva voluntat, o sigui, no has de cercar cap altra cosa, no cerquis eremitoris ni res més. Els germans que Déu t'ha donat és el que Déu et demana. Déu et demana que l'estimis, perdonant i cuidant els teus germans. No pots expressar el teu amor a Déu d'una altra manera. Si pretens estimar-lo d'una altra manera t'enganyes a tu mateix. No pots trobar el misteri de Déu fora d'aquí. I aquí trobaràs la teva felicitat perquè quan aprenguis a estimar, arribis a estimar, des d'aquesta perspectiva, no simplement perquè t'estimin a tu o et riguin totes les gracies o els caiguis sempre bé... si arribes a estimar de veres, trobaràs l'autèntica alegria, l'autèntica felicitat. No et pots configurar amb Jesús mort i ressuscitat d'una altra manera. No pots viure el seu misteri de mort i resurrecció d'una altra manera. No pots viure amb Déu sense passar per la mort. No puc pretendre viure la vida fraterna sense morir i sense sofrir.

Crec que són dos punts pels quals avui dia la vida fraterna pot fracassar. No sé com se'ns ha ficat aquesta idea en el cap que el sofriment no pot existir. No sé on està això escrit però està ficat en el nostre cervell. El sofriment és inevitable, forma part de la vida, i les coses més belles i més bones no s'adquireixen sense sofriment perquè, vulguem o no, la realitat és limitada i el pecat existeix i té força. Per tant, sense sofriment, sense creu i sense redempció no hi ha resurrecció. I no hi ha un altre camí, no hi ha cap altra drecera. I la vida fraterna és així. Sense vida fraterna jo no puc assolir Déu. "Els qui no estimen no coneixen Déu", ens diu sant Joan a la seva carta (1Jn 4,8). No tinc altre mitjà de conèixer i d'assolir Déu i no puc estimar Déu fora d'estimar el germà. Els germans són els que jo tinc cada dia al meu costat, no germans hipotètics que viuen a l'altre extrem del món, que també, però primer els qui tinc a la meva vora. En "la Carta a un ministre", sant Francesc ens dirà que aquí és on Déu vol que creixis en l'amor. I en aquella Carta arribarà a expressar un amor extraordinari. Dirà a aquell ministre que si un germà ha pecat tot el que es pogués pecar i et demana perdó o tu el cerques perquè es penedeixi, quan tu el perdonis que pugui llegir en la teva mirada que l'has perdonat, no només en la teva veu, sinó en la teva mirada. Es demana un perdó absolut. Moltes vegades un pot arribar a perdonar però la mirada... és que moltes vegades ni mires aquella persona o la mires enfadat. Que la teva mirada digui: "Et perdono i t'estimo", realment demana un perdó molt i molt gran. Jo crec que a sant Francesc li va costar molt arribar a aquest punt. Ell va descobrir que no podia assolir Jesús d'una altra manera. I, com deia al començament, la vida benaurada és la vida fraterna. No n'hi ha altra. No hi ha vida benaurada en el Cel que no sigui vida fraterna.

Contaré una anècdota que li va passar a una mística que tenia una comunicació especial amb el Senyor. Una monja concepcionista que es deia Sor Ángeles Sorazu, i tenia molt mala relació amb una germana que em sembla que li feia la vida impossible. Ella estava preguntant i Jesús li va dir: "Em sembla que t'hauràs de reconciliar amb ella perquè en el Cel us hauré d'excloure una de les dues, si no sou capaces de viure juntes". És una manera de recordar que la vida fraterna és una assignatura de la qual no podem escapar. Sant Francesc ens dirà que la vida fraterna és el lloc on jo visc l'obediència a Déu. L'obediència a Déu és la manera que té l'home de respondre a l'amor de Déu. ¿Com puc estimar Déu? Obeint-lo, que és com va fer Jesús. Sant Francesc dirà que obeir, ser dòcil a Déu vol dir ser dòcil a la realitat que m'envolta, estimar el germà. Evidentment he d'obeir aquell que tingui un càrrec de responsabilitat sobre meu, però també tenir una actitud dòcil als altres. I obeir vol dir, ens dirà sant Francesc, estar al costat dels altres encara que em facin patir, encara que no siguin fàcils. Obeir la realitat, no fugir de la realitat. Fugir de la realitat, fugir del germà, és mancar a l'obediència. Fins i tot sant Francesc dirà paraules molt dures: "És ser el seu homicida".

Sant Francesc insistirà constantment en múltiples aspectes de la vida fraterna, en els quals ens demanarà que suportem els germans com voldríem que ens suportéssim a nosaltres, cuidar-los com voldríem que ens cuidéssim a nosaltres, no dir al darrere el que no poguéssim dir al seu davant amb caritat... Sant Francesc demanava als frares insistir que cuidessin molt les paraules que es deien els uns als altres. Tota la dinàmica d'amor fratern forma part de la vida franciscana en la seva essència. Les actituds de mansuetud, d'humilitat, de respecte, de cuidar de l'altre, de propiciar un clima de confiança mutu dels uns amb els altres. Tot això és quelcom essencial en el seguiment de Jesús i a l'hora d'anunciar l'evangeli. Violar això és violar la nostra vocació cristiana, en realitat. És fer contradictori el nostre missatge.

L'amor seràfic

Relacionada amb sant Francesc hi ha una paraula que apareix en el vocabulari franciscà però que no utilitzem gaire: seràfic. La vida fraterna té quelcom que jo qualificaria de seràfic. Quan un llegeix la vida dels sants franciscans, i en concret caputxins, es caracteritzen per una cosa que jo qualificaria de seràfica, que és un amor extraordinari. La vida dels nostres sants es caracteritza per un amor que no calcula, començant per l'amor a Déu. La Regla no Butllada de sant Francesc, hi ha un moment que sembla una explosió d'amor a Déu. Sant Francesc ja no sap com qualificar Déu. Comença a exaltar-lo, super-exaltar-lo, beneir-lo, lloar-lo... Sant Francesc està transmetent als seus frares un amor a Déu sense límits, un amor seràfic. No vol que els

seus frares es limitin a estimar Déu d'una manera normal; vol que estiguin bojós per Déu. L'amor fratern viscut per sant Francesc i per tota la nostra tradició és també un amor seràfic. Aquests frares que perdonen l'imperdonable, com les anècdotes de fra Leopoldo de Alpandere, que suporta a vegades autèntiques injustícies i vexacions... com la d'un frare maniàtic que li va destrossar tot el que havia fet a l'horta i fra Leopoldo va estar obligat a dir-ho al seu guardià però ho va fer de tal manera que semblava que qui havia fet el mal havia estat ell. Aquí veus un amor seràfic. O l'amor als pobres dels nostres germans almoners que donen tot el que tenen als més pobres, o d'aquests frares que incansablement predicaven l'evangeli esgotant totes les seves forces, un Padre Pio o sant Leopoldo Mandic que es consumeixen al confessional, o una Margarida de Cortona que estima veritablement amb un amor seràfic semblant incansablement la pau a Cortona i consumint-se d'amor a Déu, de pregària, de penitència... Jo no crec que hi hagi cap dels nostres sants que siguin normals... Tots són extraordinaris en la seva manera d'estimar, estimen Déu d'una manera molt forta i sense càlculs, començant pel nostre beat Ramon Llull que també té aspectes seràfics, de voler donar la vida per Jesús i d'emprendre projectes impossibles, humanament parlant. No es pot entendre d'una altra manera la tasca dels nostres missioners. Crec que és una característica que val la pena recordar i recuperar. Hi ha una certa bogeria en l'amor en la fraternitat franciscana, que no és simplement una fraternitat ben calculada i ben mesurada, d'entendre'ns bé i ja està... No és aquesta la fraternitat franciscana. La fraternitat franciscana està caracteritzada per un amor molt gran i molt extraordinari que, per altra banda, accentua el dolor per les nostres contradiccions i que demana, a tot franciscà, coratge per saber mantenir aquest ideal i de conviure amb la realitat, amb les seves pobreses i limitacions. No ens podem quedar en la mediocritat, però tampoc no podem perdre de vista la realitat: l'hem d'acceptar i assumir amb realisme, amb paciència i amb humilitat.